

Дмитро Каднічанський, Микола Литвин, Остап Середа,
Феодосій Стеблій, Любомир Хахула (м. Львів)

Вшанування пам'яті Тараса Шевченка в Галичині

У статті узагальнюється галицька Шевченкіана: аналізується роль та місце львівських видань творів Тараса Шевченка в піднесенні національної свідомості західних українців, показано історико-меморіальну діяльність щодо вшанування пам'яті великого Кобзаря на західних землях України у новітню добу.

Ключові слова: Тарас Шевченко, Галичина, Наукове товариство імені Шевченка, соборність.

Перший етап поширення творчості Тараса Шевченка у столиці Галичини

Діячі українського національного руху в Галичині неодноразово вказували на певний паралелізм життєвого шляху й творчості провідного члена «Руської Трійці» Маркіяна Шашкевича і Тараса Шевченка, підкреслювали, що обидва великі письменники відчували болі та страждання українського народу, висловлювали сподівання на його визволення, прагнення соборності українських земель. Тож цілком справедливо, що портрети Маркіяна Шашкевича, Тараса Шевченка, Івана Франка завжди висіли в оселях національно свідомих галицьких українців поряд з образами. Постаць Кобзаря від початків його літературної творчості викликала неабияке зацікавлення в колі української інтелігенції Галичини. Першими знавцями і оцінювачами його поезії стали діячі «Руської Трійці» М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький та їх побратим і послідовник М. Устинович [1]. М. Шашкевич вперше познайомився з творами Кобзаря, опублікованими в альманасі «Ластівка» (1841) – віршами «Причинна», «Вітре буйний», «На вічну пам'ять Котляревському», «Тече вода в синє море», першою главою поеми «Гайдамаки», у грудні 1842 р. Баладу «Причинна» він переписав у спеціально відведеному зошиті. Тоді ж звернув увагу на згадку в альманасі про видання Шевченкового «Кобзаря» (1840 р.). На radoщах від свіжо прочитаних опублікованих у «Ластівці» творів М. Шашкевич писав, що «вкраїнські вірлята і веселять душу, й серце зігрівають», коли «то вголос, то стиха матері співають»,

*Коли з України руськая пісенька
Так мило-солодко коло серця в'ється*

(«Побратимові»)

Читаючи подібні видання, повідомляв він свого друга М. Козловського, «забудеш і біду, і горе, і смуток, і журбу, і здається тобі, що завжди весна».

З «Ластівкою» був ознайомлений Я. Головацький і в підготовленій до друку, але своєчасно не опублікованій, рецензії на це видання писав: «В стихах перед прочими виникає Т. Шевченко (знаний із «Кобзаря»). В його творах «Вітер буйний», «Причинна», а особливо «На вічну пам'ять Котляревському» показується «особливо глибоке чувство і дар прекрасного народного вислову і буйного зображення».

Влітку 1845 р. Я. Головацький за посередництвом О. Бодяньського і К. В. Запа одержав Шевченкові поеми «Тризна» і «Гамалія», а взимку 1846 р. – «Чигиринський Кобзар» і «Гайдамаки». Під час «Весни народів» (1848) Я. Головацький у своїй доповіді на першому з'їзді діячів української культури у Львові згадав Т. Шевченка в числі українських письменників, які започаткували написання і видання своїх творів чисто народною мовою.

І. Вагилевич влітку 1843 р. у листі до Я. Головацького засвідчив свою поінформованість про видані Т. Шевченком «Кобзар» (1840) і «Гайдамаки» (1841), а під час «Весни народів» (1848) у статті «Замітки о руській літературі», опублікованій у редактованім ним часописі «Дневник руський», повідомляв: «Т. Шевченко, знакомитий поета, издав свої верші під написом «Чигиринський Кобзар» (Петербург, 1840, втор. изд. 1844), в котрих повно ревного чуття і межі ними відмічаються «Іван Підкова» і «Тарасова ніч», із іншого взгляду ударяє «Катерина». Окроме того издав еще поеми: «Гайдамаки» (Петерб., 1841, втор. издан. 1844), «Тризна» (Петербург, 1844) і «Гамалія» (Петербург, 1844), де ся відбиває великий талант драматичеський. В рукописі зостає превосходная его поэма «Кавказ». У цьому ж часописі 18 жовтня 1848 р. він опублікував статтю «Слово о Русі і єї становищі політичеськім», підписану криптонімом Ф. Г., в якій стверджувалось, що Т. Шевченко є мучеником за справу руської (тобто української) свободи, а його патріотичні твори відомі по всій Україні і значною мірою впливають на пробудження національної

свідомості українців. Прикметно, що творчість Шевченка чи не вперше в Галичині трактувалася як доказ національної самобутності української літератури та здатності українського народу стати вільним і незалежним.

Високу оцінку ідейній спадщині Кобзаря дав М. Устиянович. Під час «Весни народів» у промові на з'їзді діячів української культури Шашкевичів побратим закликав учасників зміцнювати позиції української спільноти Галичини, взявши на озброєння ідеї «громкого Шевченка».

У другій половині XIX ст., особливо після смерті Т. Шевченка, інтерес до його творчої спадщини в Галичині невпинно зростає. Волелюбні ідеї Кобзаря справляють дедалі могутніший вплив на громадсько-культурне і літературне життя в краї. Твори Т. Шевченка все частіше заповнюють сторінки галицьких часописів «Слово», «Вечерниці», «Мета», «Русалка», «Світ», «Правда», «Зоря», «Діло», «Неділя», «Руслан», «Українське слово», видань «Просвіти»: «Ілюстрований календар», «Просвітні листки», «Письмо з «Просвіти» та ін.

Вже у 1861 р. у львівському часописі «Dziennik Literacki» у латинській транскрипції опубліковано вірші Т. Шевченка «Стоїть в селі Суботові», «Сон» («На панщині пшеницю жала»). Згодом, у травні 1862 – червні 1863 рр. поезії Т. Шевченка та матеріали про нього регулярно публікувалися у першому львівському українському народовецькому часописі «Вечерниці» (зокрема, вперше опубліковано поезії «Русалка», «Чигрине, Чигрине»).

На початку 60-х років XIX ст. у львівській газеті «Слово» почали з'являтися спочатку короткі, тоді довші біографії поета. Відомості про Т. Шевченка викликали перші прояви культу поета. В липні 1861 р. з'явилися більш докладні дописи українського громадського діяча з Наддніпрянщини Володимира Бернатовича про похорон та перепоховання Шевченка. Допис про похорон В. Бернатовича «поклав тривкі основи під культ Шевченка в Галичині» [2]. В липні 1861 р. Володимир Бернатович привіз рукописні копії поезій Т. Шевченка до Львова, зустрівся з студентами Володимиром Шашкевичем, Данилом Танякевичем та кількома іншими і розповів їм «про Україну, Київську громаду, про Шевченка, Куліша, Костомарова, Марка Вовчка і т.д.» [3]. Однак справжнє поширення творів Т. Шевченка у Галичині розпочалося у наступному 1862 році.

Вже хрестоматійним стала згадка про те, що весною 1862 р. Михайло Димет, власник крамниці у Львові, правдоподібно за порадою студентів семінарії, привіз з Києва видання Шевченка

і швидко їх розпродав [4]. Надалі він продовжував привозити художні та наукові твори з Наддніпрянщини у Галичину. Були також й інші шляхи їх поширення. Збереглося декілька списків книжок з українознавчої тематики, що були імпортовані на початку 1860-х рр. в Галичину з Російської імперії. Іван Верхратський писав, що ця література продавалася в книгарні Ставропігійського інституту і зокрема назвав петербурзьке видання «Кобзаря» 1860 року [5]. Одночасно львівські семінаристи отримали лейпцігське видання Шевченка 1859 р. поштою від П. Куліша.

Починаючи з 60-х років XIX ст., в Галичині появляються як рукописні збірники, так і львівські видання творів письменника. Оскільки галицьким читачам, особливо молоді, у 1860-х рр. були доступні Шевченкові твори тільки із публікацій у «Вечерниці», «Меті», петербурзькій «Основі» та з рукописної копії «Кобзаря», виконаної Миколою Михалевичем і згодом багато разів переписуваної, О. Барвінський, Г. Рожанський, Г. Боднар та ще кілька семінаристів-ентузіастів весною 1866 р. взяли за підготовку збірки Шевченкових творів, маючи намір видати їх у складчину в друкарні Інституту ім. Оссолінських для широкого кола читачів. Так з'явилися першим у Львові найповнішим тоді збірником «Поезії Тараса Шевченка», том 1. Накладом К. Сушкевича (1867), 271+6 с. Пізніше під опікою Г. Рожанського і Г. Боднара у 1867–1868 рр. вийшов другий том (344+4 с.), а в 1869 р. додаток до нього – випуск IV-й [6].

Звертаючись у післямові до читачів, видавці пояснювали благородну мету свого видання: «Так маючи Кобзаря європейської слави, котрий могутим крилом нас у новий світ підніс, а, не могутим ніяким ділом передати его руській громаді як поживу духовную, – підняли ми відтиск творів Шевченкових у Львові, щоб его співи завитали у наші всі руські серця тим скоріше і лехше, ми підняли всі співи Кобзаря передати світові за найтаньші гроші». Далі у зверненні говорилося: «Працоймо, браття, розвиваймо всі віти знання, не даваймо жодній вмерти сходячій силі, бо йно тим ділом зрівняються наші верховіти з верховіттям знання сусідних народів і воплотяться слова генія нашого «Нехай мати усміхнеться, заплакана мати» [7].

Попри численні помилки і пропуски, зумовлені відсутністю в упорядників Шевченкових автографів та досвіду підготовки науково-критичного видання, все ж галицький читач вперше отримав найповніший збірник Шевченкових творів, в тому числі й таких, що були заборонені в Росії (наприклад, поеми «Сон» і «Кавказ»). У збірнику був надрукований також приписуваний тоді

Т. Шевченкові вірш П. Чубинського «Ще не вмерла Україна», який у музичному оформленні М. Вербицького став національним, а згодом і державним гімном України. Цей збірник задовольняв читацькі запити аж до появи празького двотомного видання «Кобзаря» (1876) та чотиритомного «Кобзаря» (1894-1898), опублікованого Науковим товариством імені Шевченка у Львові [8].

У 1893-1898 рр. вийшов у Львові в 4-х томах Шевченків «Кобзар», підготовлений О. Огоновським. У 1894-1895 рр. Товариство «Просвіта» видало «Кобзар. Вибір поезій для народу» (т. 1-2). Згодом під егідою «Просвіти» опубліковано Шевченкові «Поезії» (1902) та «Твори», упорядковані Ю. Романчуком (т. 1-2, 1907 і 1912 рр.). У 1908 р. побачило світ найповніше фундаментальне видання Шевченкової творчої спадщини «Твори. Кобзар» (т. 1-2) у серії «Української-руської бібліотеки» Філологічної секції Наукового товариства ім. Шевченка, упорядковане І. Франком.

Значну частину творчої спадщини Т. Шевченка вміщено в «Руській читанці» для середніх шкіл, упорядкованій К. Лучаківським і О. Партицьким (ч. 1-2, 1871), «Руському співанику», упорядкованому К. Паньківським (1888) та збірці афоризмів із творів Кобзаря «Шевченкова криниця», упорядкованій В. Дорошенком (1922). Видання творів Тараса Шевченка спричинили докорінний переворот у формуванні образу Великої України, уявлень про звитяжну історію запорізького козацтва, мрій про українську незалежність серед широких кіл галицьких українців.

Перші Шевченківські «вечерниці» та поминальні богослужіння

Вперше шевченківські поезії прилюдно декламували у Львові на музично-літературних вечорах товариства «Руська Бесіда», що відбувалися у 1862-1863 рр. в недавно зведеному Народному Домі. Саме вони заклали традиції світського вшанування роковин Тараса Шевченка у Галичині [9]. Уже під час урочистого відкриття «Руської Бесіди» 21 січня 1862 р. студент Микола Кульчицький двічі продекламував вірш «До Основ'яненка». Можливо, тоді ж були прочитані й інші твори Кобзаря, бо у листі до петербурзької «Основи» від 30 січня 1862 р. Яків Головацький захоплено згадував про те, «як то красенько виголошали наші молодці гарні стихи Тараса Шевченка». На наступному музично-декламаційному вечорі «Руської Бесіди» (26 лютого 1862 р.) чільний діяч народовецького руху Ксенофонт Климкович виголосив вірш «Іван Підкова», а 24 квітня того ж року прочитано «Тополю». На святкуванні скасування панщини 15 травня 1862 р. К.Клим-

кович продекламував уривки з «Гайдамаків» та прочитав статтю Пантелеймона Куліша з петербурзької «Основи», «Чого стоїть Шевченко як поет народний». На завершення того ж вечора Володимир Шашкевич на прохання присутніх тричі повторив вірш «Розрита могила» [10]. Як бачимо, найбільший успіх у публіки викликали ті твори Т. Шевченка, що давали романтичне бачення історії українського козацтва та піднімали питання незалежності України.

У тому ж 1862 році започатковано традицію шевченківських поминальних богослужінь у день смерті поета. Вони відбувалися у православної церкви на вул. Францисканській (попередниці сучасної церкви на вул. Короленка), а отже значною мірою були пов'язані з ростом так званого «обрядового» руху в середовищі галицьких греко-католиків. З точки зору консервативної частини греко-католицького духовенства, масова участь молоді у православних богослужіннях на честь Т. Шевченка була осудною і каригідною. Представники староруського угруповання вважали, що католики не можуть молитися в церкві за православного, оскільки не перебувають з ним у духовному зв'язку [11]. Всупереч їм молоді народовці стверджували, що незважаючи на конфесійні поділи, творять духовну спільноту з «батьком Тарасом», чия поезія спричинила переворот у їхньому світосприйнятті.

Можливо, ідея проведення шевченківських поминальних богослужінь з'явилася у Львові під впливом звісток про таке ж вшанування роковин поета у Петербурзі та на Наддніпрянщині, які вміщувала газета «Слово». До середини 1860-х років щорічні шевченківські поминальні богослужіння були головною формою громадської маніфестації історичної та національної єдності Галичини з Наддніпрянською Україною [12]. Під час такого богослужіння на тетраподі стояв портрет поета, обрамлений лавровим листям, вишикувалася вбрана в козацький одяг студентська молодь, роздавали поезії Т. Шевченка або ж інших авторів на його честь [13].

У 1863 р. народовецька молодь зробила спробу продовжити вшанування шевченківських роковин літературним вечором у «Руській Бесіді». Однак не бажаючи ставити під сумнів свою католицьку та габсбурзьку лояльність, управа товариства не дозволила його провести й навіть усунула літографічний портрет Т. Шевченка зі стіни зали. Відмова управи «Руської Бесіди» спричинила перший відкритий конфлікт між молодими народолюбцями і «старою Руссю». На знак протесту народовці вирішили бойкотувати наступний музично-декламаційний вечір у

«Бесіди» [14]. Однак уже на вечорі, що відбувся 26 жовтня 1863 р., вперше прилюдно прочитано вірш «Ще не вмерла Україна», авторство якого тоді помилково приписували Т. Шевченкові [15]. На такому ж вечорі в листопаді 1863 р. декламовано поему «Сон», яку в 1865 р. вперше було видано друком власне у Львові [16].

Й надалі декламації поезій Шевченка займали важливе місце на музично-літературних вечорах «Руської Бесіди». Характерно, що в ті роки на них приходили як чільні діячі «старої Русі», так і молоді прихильники народовецького руху. Молодь становила більшість публіки та виконавців на цих вечорах. Дописувач «Слова» із задоволенням стверджував, що декламаційні вечори в «Руській Бесіді» об'єднують усю руську громаду у Львові, старших і молодших, в єдину родину [17]. Назагал, перші вечори «Руської Бесіди» поєднували елементи прогабсбурзької лояльності, галицько-руського патріотизму і зростаючого зацікавлення Наддніпрянською Україною.

Музично-декламаційні вечори могли також відбуватися і у стінах Львівської греко-католицької духовної семінарії заходами її «питомців», серед яких сформувалася перша народовецька громада у Галичині. Так, на вечорі, що відбувся 16 грудня 1862 р., Данило Тянячків виголосив поему «Невольник» – «вічно правдиву поезію нашого геніального кобзаря» [18]. У першій половині 1860-х років напівпублічні «Шевченківські вечорниці» народовецькі гімназійні громади влаштовували і в інших містах Галичини: Перемишлі, Тернополі, Станіславові, Самборі та ін.

Шевченківське поминальне богослужіння 1864 р. у Львові засвідчило, на думку автора газети «Слово», що день вшанування «безсмертного Тараса» став святковим «народним празником» для вільнодумної й освіченої Русі [19]. Того ж року олійний портрет Т. Шевченка, придбаний зі складок молоді, повернувся у «Руську Бесіду». 5 травня 1864 р. на сцені львівського Народного дому тріумфально пройшла прем'єра п'єси «Назар Стодоля». Однак спроба провести шевченківський декламаційно-музичний вечір 10 березня 1865 р. знову наштовхнулася на заборону управи «Руської Бесіди». Натомість «вечорниці в пам'ять Тараса» того року вперше публічно відбулися у Перемишлі. Саме на них вперше було прилюдно виконано «завітний гімн Тараса» – «Ще не вмерла Україна», авторство якого надалі помилково приписували Т. Шевченкові, а музику до якого написав галицький композитор Михайло Вербицький [20]. Від 1866 р. шевченківські вечорниці періодично відбувалися і у Відні, де навчалася чимало українських студентів.

У Львові шевченківські літературні вечори у дні роковин Т. Шевченка стали відбуватися щорічно лише від 1868 р. Того року «декламаційно-музичальні вечорниці» відбулися в кімнатах «Руської Бесіди» в Народному Домі за участі приблизно 50 осіб. На них співано двічі Шевченків «Заповіт» – на музику Миколи Лисенка, яку великий композитор написав на прохання Олександра Барвінського, і Михайла Вербицького [21]. На той час традиція поминальних богослужінь занепала у зв'язку із конфліктом між русофілами і народовцями та активним використанням першими «обрядового» руху в своїх інтересах. Вони продовжувалися у Львові ще до середини 1880-х рр., але проходили щораз у вужчому колі. Ситуацію не рятувало й те, що наприкінці 1860-х рр. православним священиком у Львові став о. Григорій Воробкевич, відомий буковинський письменник і прихильник народовецького руху. У 1869 р. він з невдоволенням відзначав, що лише декілька людей прийшло на поминальне богослужіння, тоді як декілька сотень шанувальників поета («самих дам найменше 200») взяли участь у шевченківських «вечорницях» [22].

Після того, як русофільська управа Народного Дому наприкінці 1860-х років відмовилася надавати головний зал для шевченківських літературних вечорів, вони відбувалися у приміщенні т.зв. міської Стрільниці, а від 1872 р. декілька років поспіль – у залі львівської ратуші. Численна публіка, що за даними газетних репортажів нараховувала 500-800 осіб, особливо очікувала хорового виконання «Заповіту» М. Лисенка, що відтоді став центральним елементом шевченківських святкувань [23].

З другої половини 70-х рр. XIX ст. шевченківські вечори стали публічно відбуватися і в інших містах Галичини [24]. Вони стали центральною подією українського громадського календаря, а участь у них – основною культурною практикою учасників українського національного руху в Галичині.

Ювілейні урочистості, літературно-мистецькі вечори, науково-популярні публікації в львівській пресі за участю відомих науковців, письменників, громадсько-культурних діячів, журналістів, й надалі сприяли популяризації творчого подвигу й літературної спадщини Кобзаря. Найдіяльнішими на цій ниві стали Д. Тянячків, Н. Вахнянин, Т. Леонтович, О. Огоновський, В. Шашкевич, К. Климкович, Ф. Заревич, І. Франко, М. Павлик, О. Терлецький, О. Барвінський, М. Грушевський, В. Щурат, С. Смаль-Стоцький, К. Студинський, М. Возняк, І. Брик, Б. Лепкий, І. Крип'якевич, Д. Лук'янович, І. Свенціцький, О. Маковей, В. Стефанік, М. Черемшина та ін.

Шевченкіана Наукового товариства імені Шевченка

Поряд із «Просвітою» та іншими суспільно-культурними та кооперативними товариствами твори Шевченка видавало та популяризувало Наукове товариство імені Шевченка у Львові (засноване 1873 р.), членами якого були не лише галичани, але й наддніпрянці. 1903 р. член НТШ М. Комаров видав розвідку «Шевченко в літературі та мистецтві». Библиографічний указатель для изучения жизни и произведений Т. Шевченко».

Велике значення для розвитку шевченкознавчих студій мала публікація у «Записках НТШ» та Збірнику філологічної секції, які виходили друком у Львові, біографії Т. Шевченка пера О. Кониського. У 1917 р. том 119-120 «Записок НТШ» присвячено біографії Т. Шевченка та міжнародним аспектам його творчості.

Ряд членів НТШ зробили істотний внесок у шевченкознавчі дослідження. Так, найвизначнішим шевченкознавцем своєї доби був Іван Франко – автор кілька десятків статей, присвячених висвітленню громадсько-політичної і літературної діяльності Т. Шевченка, його естетичних поглядів, поезики його творів. Багатолітній голова НТШ Михайло Грушевський, палкий шанувальник пам'яті і творчої спадщини Т. Шевченка, під час своєї педагогічної праці у Львівському університеті в кінці XIX – на початку XX ст. чимало спричинився до популяризації творчості Кобзаря у своїх доповідях, виголошених на Шевченківських святкових вечорах у Львові. Літературознавець Василь Щурат упродовж більш як сорокарічної праці на ниві шевченкіани опублікував у різних періодичних виданнях понад 40 статей з проблем шевченкознавства. Творчість Шевченка досліджував львівський бібліограф і книгознавець Володимир Дорошенко, підготувавши спеціальні бібліографічні студії «Огляди літератури по Шевченкознавству за 1914-1924 рр.» (1925), «Шевченкознавство в 1925» (1926) і «Покажчик видань Шевченкових творів та опис бібліографічних праць про Шевченка» (1938) [25].

1940 р. НТШ під тиском радянської влади саморозпустилося.

Прапор Українських визвольних змагань

На честь 100-річчя від дня народження Кобзаря 28 червня 1914 р. у Львові проведено Шевченківський зблиз – огляд формувань парамілітарних товариств «Січ», «Сокол», «Пласт». У цей день походи січовиків і соколят, завітчані львів'янами-українцями, пройшли вулицями

міста від Великого театру і Народного дому до Українського городу, що знаходився в околицях Стрийського парку. У величому святі (понад 12 тис. осіб) взяли участь депутати Галицького сейму, послы Віденського парламенту, українські кооператори і гімназисти, представники з Наддніпрянщини (М. Міхновський, родина лікаря Луценка з Одеси та ін.) [26]. З нагоди святкування цього ювілею кооператив «Доставка» виготовив та поширив більше 1 000 відзнак із зображенням поета у молодому та зрілому віці. Як відзначала преса, «бронзова відзнака за 50 сот. і емальована за 1,20 К. мають практичну вартість, бо можна їх уживати до краватки на ювілейних концертах ...» [27]. Тоді ж Ювілейний комітет свята випустив кілька металевих відзнак із портретом Шевченка (із запонками) [28]. Українське педагогічне товариство видало великий настінний календар, на якому художник Косинін зобразив два портрети Шевченка, його родинну хату та могилу на Чернечій горі. Поширювалися поштівки (видані Ставропігійським інститутом у Львові), металеві плакети та глиняні барельєфи з портретом Шевченка авторства М. Гаврилка (видані у 1911-1912 рр.), металеві відзнаки на честь проведення Шевченківського зблизу. Шанобливо у галицьких родинах зберігалася медаль з позолотою, яка була випущена з нагоди 50-ліття від дня смерті Тараса Шевченка [29].

У роки Першої світової війни ідеї Шевченка популяризував у своєму «Віснику» позапартійний Союз визволення України, створений 1914 р. у Львові галицькими і наддніпрянськими політиками. За його ініціативи 1915 р. перевидано «Кобзар». У легіоні Українських січових стрільців, які сформовано 1914 р. у Львові, щороку відзначали Шевченківські свята. Аналогічні відзначення відбувалися в Українській галицькій армії (1918-1919). У міжвоєнний період українці Галичини завжди святочно відзначали річниці уродин та смерті Тараса Шевченка, у ході яких на його честь поширювали портрети та поштівки. Декілька великих чорно-білих портретів видрукувала у 30-ті рр. Жовківська друкарня Отців Василіан.

Шевченкове слово неодноразово звучало й у лавах Української повстанської армії. Серед повстанців поширювалися брошури про великого Українця – О. Орленка (автор не ідентифікований) «Шевченко проти Москви» (у 1949 р. перевидана за кордоном у серії «Передрук підпільних видань» № 09/49), І. Ленка «Шевченко – апостол незалежності України» та ін. Ідеї Шевченка-Будителя популяризували у своїх працях ідеологи українського національно-визвольного руху 40-х рр. XX ст. Петро Федун-«Полтава»,

Осип Дяків-«Горновий», Ярослав Старух-«Ярлан». Зокрема Петро Федун-«Полтава» рекомендував читати і поширювати у повстанському середовищі лекції (відчити) «Шевченко – співець державної самостійності України», «Шевченко і Росія» [30].

У радянську добу місцева влада не завжди толерувала відзначення річниць народження та смерті Кобзаря. 1961 р., як свідчить актор Львівського академічного театру ім. М. Заньковецької Богдан Козак, вистава «Гайдамаки» зазнала чимало цензурних правок і редакцій [31]. Навесні того ж року близько сотні львів'ян (представники творчої та інженерно-технічної інтелігенції) відвідали трьома автобусами Канів, де вшанували пам'ять Шевченка терновим вінком з колючим дротом і гілками червоної калини. Учасників цієї поїздки згодом неодноразово викликали на допити до Управління КДБ у Львівській області [32].

Єдиний у Львові Шевченківський вечір, що відбувся у Львівському університеті 1968 р., проходив у вщент заповненому приміщенні зі скандуванням гасел «Слава Шевченкові», «Слава Україні», колективним співанням стоячи «Заповіту». Велелюдне зібрання у приміщенні та під будинком університету відбулося під пильним контролем львівської міліції [33].

28 березня 1973 р. у Львові було поширено понад 160 летючок із протестом проти заборони урочистого відзначення Шевченківських днів. Навіть Черкаському народному хорові, що виступав у ці дні у місті, було заборонено співати «Заповіт» [34]. Лише в часи горбачовської відлиги було знято будь-які заборони на відзначення Шевченківських днів.

У бронзі і камені

До 2013 р. у населених пунктах області зведено 124 пам'ятники Шевченкові. Найдавнішим із збережених вважається пам'ятник у с. Лисиничі Пустомитівського району під Львовом, який встановили 11 вересні 1911 р. на кошти селян [35]. Спочатку пам'ятник мав вигляд увінчаної хрестом піраміди з вмонтованим фарфоровим портретом Кобзаря і нагадував первісну могилу Шевченка на Чернечій горі (у 1960-х рр. хрест замінили типовим погруддям поета). У тому ж 1911 р. в с. Урич на Сколівщині у гірській скелі давньоруської фортеці «Густань» вмуровано меморіальну дошку на честь народного Будителя.

У цей час у середовищі галицької громадськості активно обговорювалася ідея спорудження пам'ятника Кобзареві у Києві. Вказаний проект намагався реалізувати уродженець Полтавщини скульптор Михайло Гаврилко, який мешкав у

Львові. У 1910-1914 рр. він виготовив декілька пам'ятних барельєфів-медальйонів, а також проєкт пам'ятника Т. Шевченкові. На жаль, цей задум галицької і наддніпрянської інтелігенції не вдалося реалізувати у Києві; постамент із фігурою Т. Шевченка перейшов у власність судді з Болехова Г. Личаківського, а п'ять інших фігур пам'ятника – до музею НТШ у Львові (тепер їхнє місце знаходження невідоме). Ще один проєкт пам'ятника Т. Шевченкові четар Легіону Українських січових стрільців М. Гаврилко намагався створити у Львові в 1917 р. [36].

28 вересня 1913 р. з ініціативи товариства «Просвіта» пам'ятник Шевченкові встановили у містечку Винниках під Львовом за проєктом архітектора Олександра Лушпинського і невідомого скульптора з майстерні А. Яворського. Скульптурну композицію виконали з білого пісковика: погруддя на високому постаменті. Довкола пам'ятника висаджено червону калину та барвінок. У відкритті пам'ятника взяли участь поет Богдан Лепкий, посол Віденського парламенту Євген Олесницький, адвокат Кирило Трильовський, представники місцевих товариств «Сокіл», «Січ», «Пласт», «Просвіта», львівські гімназисти; місцевий чоловічий хор виконав Заповіт Шевченка на музику М. Вербицького. Під час свята розігрувалася спеціальна лотерея, кошти від реалізації якої спрямовувалися на консервацію монумента, діяли польові кухні для частування гостей. У цей день вулицями Шевченка, Шашкевича і Дорошенка пройшли місцеві оркестри [37]. В часи Першої світової війни пам'ятник неодноразово уквітчували солдати-наддніпрянці російської армії. Пам'ятник зруйновано під час українсько-польської війни 1918-1919 рр. Лише 1923 р. створено запомоговий комітет, який розпочав збір коштів на відновлення пам'ятника й виступив з ініціативою перед львівським повітовим староством про дозвіл на його відкриття. 1924 р. встановлено нове погруддя роботи скульптора А. Оверка, однак дозвіл на урочисте його відкриття було отримано лише 25 березня 1925 р.

У Львові існує три монументи поетові. У 1950-х рр. на терасі парку культури і відпочинку ім. Б.Хмельницького встановлено пам'ятники Т. Шевченку та О. Пушкіну (не збереглися). У 1965 р. перед школою № 63 по вул. Личаківській, 171 споруджено погруддя Шевченкові, авторами якого стали скульптори Ярослав Чайка та Еммануїл Мисько. Ще один пам'ятник Тарасові Шевченку відкрито 26 квітня 1992 р. перед входом до Музею народної архітектури та побуту Шевченківський гай (скульптор Юрій Гав'юк).

Ідея спорудження величного пам'ятника Тарасові Шевченку в центрі Львова відродилася у 1988-1989 рр. Був оголошений конкурс на проект пам'ятника, який виграли скульптори Володимир і Андрій Сухорські. 15 травня освятили місце спорудження пам'ятника, а його відкриття відбулося 24 серпня 1992 р. [38]. Скульптуру відливали за сприяння української діаспори в Аргентині. Доповненням до монумента Шевченка стала 12-метрова бронзова стела «Хвиля Народного Відродження», споруджена у 1995 р і відкрита у День незалежності 1996 р. Після її спорудження загальна скульптурна композиція набула довершеного вигляду: фігурні рельєфи на ній символічно зображують історію України від часів Київської Русі до початку ХХ ст. на передній стороні та історію України ХХ ст. – на зворотному боці. Нині на площі перед пам'ятником відбуваються народні віче та мистецько-культурні фестивалі.

Цікаву долю має пам'ятник-мігрант у Самборі. Пам'ятник Тарасові Шевченку (бетон, автор не відомий, Львівська кераміко-скульптурна фабрика) у Самборі встановлений 1953 року на площі, де тепер стоїть кінотеатр «Кобзар». У 1977 р. у зв'язку з будівництвом кінотеатру «Союз» (тепер «Кобзар») його перевезли на господарський двір міськкомунгоспу. Згодом перенесли у міський парк від вул. С. Бандери, 30 серпня 1989 р. за ініціативи Товариства імені В. Кобільника, без дозволу місцевої влади, пам'ятник перенесено на площу Ринок, навпроти вул. Шевченка. Реставрацію пам'ятника провів В. Половчан, облицювання постаменту займався Б. Кваснікевич. Проект гранітного постаменту виконав архітектор М. Боцуль. Урочисте відкриття пам'ятника відбулося 5 листопада 1989 р. На початку 2000 рр. проведено кардинальну реконструкцію монумента. Слід відзначити, що великої мистецької цінності самбірський пам'ятник не має. Це типовий клон, який у радянські часи тиражували за типовими проектами. За незалежної України прокотилася нова хвиля встановлення монументів Кобзареві. На теренах західних областей України з'явилося чимало монументів як цінних з мистецької точки зору, так і типових штампів.

Мистецькою довершеністю відзначаються монументи у Дрогобичі, Червонограді, Моршині, Сокалі на Львівщині. Зокрема, у Дрогобичі пам'ятник Тарасові Шевченку встановлений 5 вересня 1991 р. перед готелем «Тустань» (відкритий 21 вересня 1991 р.; автори – Іван Гончар, Анатолій Гончар). У Моршині бронзовий пам'ятник Тарасові Шевченкові встановлений у 1997 р. (автори – скульптори М. Посікіра, Л. Яремчук, архітектор В. Каменщик).

На центральній площі Червонограда пам'ятник Тарасові Шевченкові встановлено в 1996 р. Раніше на цьому місті стояв бронзовий пам'ятник Леніну, який було демонтовано 1 серпня 1990 року. У Сокалі пам'ятник встановлено у 1995 р. на площі Січових стрільців (скульптор Еммануїл Мисько, архітектор Василь Каменщик). Раніше там стояло невелике погруддя Тараса Шевченка.

Музейна та літературна Шевченкіана

У Львові на громадських засадах працює Музейна кімната Тараса Шевченка «Львівська Шевченкіана», відкрита 7 березня 2004 р. в приміщенні Львівського Палацу мистецтв (вул. Коперника, 17). Музей має літературно-мистецький профіль, займає площу 87,4 м² і налічує 1350 одиниць збереження. В основу створення кімнати-музею лягли оригінальні твори 26 львівських художників, які протягом 1997-2003 рр. брали участь в акції «Художники Львова – шляхами Тараса Шевченка» (Україна, Вільнюс, Петербург, Казахстан). За час експедицій митці створили понад 100 полотен і видали три альбоми. Ініціатор створення і керівник Музею – заслужений працівник культури України, директор Львівського палацу мистецтв Роман Наконечний. Серед художників, які взяли участь у поїздках були і молоді митці, і знані майстри: народний художник України Зеновій Кецало, лауреат Державної премії ім. Т. Шевченка Володимир Патик, заслужений художник України Євген Манишин, головний художник Палацу мистецтв Орест Скоп та ін. Справжньою цінністю Музею є ікона з Шевченківського краю «Христос – недремне око» та оригінальний кралевецький рушник ХІХ ст. – експонати, подаровані художником Т. Лозинським. Бібліотека Музею-кімнати нараховує близько 1700 видань на шевченківську тематику. Окрему експозицію становлять видання «Кобзаря», яких тут 74 примірники, подаровані львів'янами, гостями з інших місцевостей України та з-за кордону. Ще однією особливістю Музею є колекція медалей, значків, марок із зображенням Т. Шевченка, зокрема й таких, що видані підпільною поштою України в Мюнхені у 1961 році. До відкриття кімнати-музею художник Всеволод Волощак виготовив сувенірний нагрудний знак із зображенням Тараса Шевченка. На основі поїздок по Шевченківських місцях, за участю художників створено велику фототеку та відеофільм «Шляхами Т. Шевченка».

Невелика колекція творів Т. Шевченка та речі, що належали Кобзареві особисто, зберігаються у фондах Національного музею у Львові [39]. Один із найстаріших творів експозиції – відома робота Шевченка «Се мій батько», виконана у

1829-1830 рр., коли батька поета уже не було в живих. Картину в одній із антикварних крамничок Вільна знайшов директор білоруської Національної бібліотеки Янко Лучкевич, і в грудні 1917 року передав до Національного музею у Львові. Окрім цієї картини, в Музеї знаходяться два офорти роботи Кобзаря: «Притча про робітників на винограднику» та «Вірсавія». Перший – копія однойменної картини Рембрандта, другий – Карла Брюллова, та «Автопортрет», який Шевченко написав у 1848-1849 рр. під час участі у експедиції Олексія Бутакова Аральським морем. У 1948 році до Музею надійшла гіпсова посмертна маска Шевченка, яку зробив його друг, професор Петербурзької академії мистецтв Петро Клодт відразу після смерті Кобзаря. Інший раритетний експонат – ручка, якою свого часу писав Шевченко, довгий час зберігалася у приватній збірці українського колекціонера Василя Тарнавського (Чернігів). Є в експозиції також два «Кобзарі», видані ще за життя поета у 1840-му та 1860 рр. Щороку у березневі дні картини Шевченка експонуються в центральній залі музею [40].

До 200-літнього ювілею Кобзаря Львівський історичний музей підготував спеціальну експозицію, цикл лекцій для населення, а також спільно з Львівською торгово-промисловою палатою пам'ятний календар «Заповіді Кобзаря. «Шевченкіана» зі збірки Львівського історичного музею» [41]. Календар ілюстрований світлинами експонатів з фондової колекції музею – пам'ятками, створеними у ХХ ст. і присвяченими річницям народження або смерті Поета чи іншим визначним подіям. Музей володіє збіркою по-

грудь, барельєфів, портретів Кобзаря, ювілейних плакатів, декоративних тарілок, касеток роботи народних майстрів. Оригінальними є календар, виданий у Львові до 100-річчя від дня народження Т. Шевченка накладом Українського педагогічного товариства, фототипічне відтворення першого видання Кобзаря, яке у 1914 р. вийшло накладом НТШ у Львові. Історичною пам'яткою новітньої доби є афіша про Першу наукову сесію «НТШ і українське національне відродження», що відбулася 16-17 березня 1990 р. у Львові, і під час якої урочисто відкрили меморіальну дошку НТШ на проспекті Шевченка, 8.

Життя та творчість Шевченка надихнули народного художника України Євгена Безніска на створення мистецької серії – понад 360 робіт до Шевченкових творів, значна частина яких експонувалася на спеціальних виставках у Дрогобичі, Галичі та Львівському палаці мистецтв [42].

У другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. у Львові перевидано чимало творів Кобзаря, зокрема в місцевих видавництвах «Каменярь», «Світ» та ін. [43]. З'явилася й низка художніх, літературознавчих, краєзнавчих та мистецтвознавчих праць, присвячених життю та творчості Шевченка [44].

Як і у ХІХ, так і в ХХІ ст. творчість Тараса Шевченка сприймається українцями Галичини як основний вияв українських національних ідей, соборності українських земель, а його постань – як ідеал українського інтелектуала модерної доби. Вшанування постаті та творчості Кобзаря стало одним з найголовніших чинників формування української національної ідентичності мешканців західного регіону України.

Джерела та література

1. Шашкевичіана. Вип. 1: Маркіян Шашкевич і українське національне відродження. Вип. 2: Руська Трійця, її оточення, послідовники і дослідники. – Львів; Броди; Вінніпег, 1996. – 466 с.

2. Загайкевич Б. Культ Шевченка в Галичині до Першої світової війни // Записки НТШ, т. CLXXVI: Тарас Шевченко. Збірник доповідей Світового конгресу української вільної науки для вшанування сторіччя смерті / За ред. В. Стецюк, В. Кравців. – Нью Йорк; Париж; Торонто, 1962. – С. 255.

3. Возняк М. Недрукована автобіографія Володири Шашкевича // Неділя. – 1911. – Ч. 36. – С. 4.

4. Гординський Я. До історії культурного і політичного життя в Галичині у 60-тих рр. ХІХ в. – Львів, 1917 – С. 40-43.

5. Верхратський І. З перших літ народовців (1861–1866) // Записки НТШ. – 1915. – Т. 122. – С. 82-84.

6. Стеблій Ф. Отець Гнат Рожанський – діяч «Прогресу» // Україна: культурна спадщина, національна

свідомість, державність. – Вип. 19: «Просвіта» – оберт незалежності та соборності України. – Львів, 2010. – С. 388-393; Барвінський О. Спомири з мого життя. Перша часть. – Львів, 1912. – С. 111-115.

7. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДАУЛ), ф. 348, оп. 1. Протоколи засідань Головного відділу «Просвіти». Т. 1, спр. 7628, арк. 16.

8. Правда. – 1874. – № 8. – 1 (13) червня.

9. Sereda O. From Church-Based to Cultural Nationalism: Early Ukrainophiles, Ritual-Purification Movement and Emerging Cult of Taras Shevchenko in Austrian in the 1860s // Canadian American Slavic Studies. – Spring 2006. – Vol. 40, No. 1. – P. 21-47; Серєда О. Перші публічні декламації поезій Т. Шевченка та шевченківські «вечерниці» в Галичині // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 23. – Львів, 2013 (в друці).

10. Слово (Львів). – 1862. – Ч. 4. – 25 січня. – С. 16; Слово. – 1862. – Ч. 12. – 22 лютого. – С. 48; Слово. – 1862. – Ч. 14. – 1 березня. – С. 56; Вістник (Відень). – 1862. – Ч. 42. – 24 квітня. – С. 166-167; Вістник. – 1862. – Ч. 52. – 22 травня. – С. 206-207.
11. Вістник. – 1863. – Ч. 19. – 21 березня. – С. 74-75;
12. Так, Іван Верхратський (вчитель Івана Франка) згодом стверджував, що ці богослужіння було першим проявом духового зближення Галичини до України. Див.: Денниця. Письмо літературно-наукове (Станиславів). – 1880. – Ч.5. – С.75.
13. Слово. – 1862. – Ч. 17. – 12 березня. – С. 68; Слово. – 1862. – Ч. 18. – 15 березня. – С. 72; Верхратський І. Перве поминальне богослуження за упокой Тараса Шевченка 1862 р. в Галичині // Записки НТШ. – Т. 108. – 1912. – С. 145-147; Петрикевич В. Історія культу Шевченка серед гімназійної молодіжи. – Перемишль, 1914. – С. XLIV.
14. Шашкевич В. Як ми поступали досі й як би нам дальше поступати // Русь (Львів). – 1867. – Ч. 21. – 9 червня. – С. 3; Молода Русь в роках 1860-66 // Діло (Львів). – 1892. – Ч. 29. – 18 лютого. – С. 1-2; Возняк М. Народина культура Шевченка в Галичині // Неділя (Львів). – 1911. – Ч. 11-12. – С. 4.
15. Вістник. – 1863. – Ч. 87. – 6 листопада. – С. 346.
16. Слово. – 1863. – Ч. 90. – 25 листопада. – С. 357.
17. Слово. – 1862. – Ч. 12. – 22 лютого. – С. 47-48.
18. Слово. – 1862. – Ч. 100. – 31 грудня. – С. 390.
19. Слово. – 1864. – Ч. 17. – 9 березня. – С. 68.
20. Мета (Львів). – 1865. – № 3. – С. 79-84.
21. Правда (Львів). – 1868. – Ч. 8. – С. 95-96.
22. Матеріяли до історії зносин Галичан з Буковинцями // Руслан (Львів). – 1908. – Ч. 183. – 26 серпня. – С. 3.
23. Основа (Львів). – 1872. – Ч. 17. – 29 лютого. – С. 1-2.
24. Петрикевич В. Історія культу Шевченка... – С. XXXIX-XLI.
25. Піх О. Бібліографія та бібліографічні дослідження в Науковому товаристві ім. Шевченка та інших західноукраїнських установах (до 1940 року) // Наукове Товариство імені Шевченка. Енциклопедія. – Т. 1. – Київ; Львів; Тернопіль, 2012. – С. 580-598.
26. Литвин М.Р., Науменко К. Є. Історія галицького стрілецтва. – Львів: Каменярь, 1990. – С. 13-14; Угрин-Безгрішний М. Великий здвиг // Історичний календар-альманах Червоної Калини на 1934 р. – Львів, 1933. – С. 38; Лазарович М. В. Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 70-71.
27. Круковський О., Пахолко С. Українська фалеристика / Із фондів Львівського історичного музею. – Львів: Априорі, 2011. – С. 54-55.
28. Там само. – С. 54.
29. Там само. – С. 53.
30. Федун Петро-«Полтава». Концепція Самостійної України. Том 2. Документи і матеріали / Упоряд. і відп. ред. М. В. Романюк; НАН України. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; Центр незалежних історичних студій. – Львів, 2013. – С. 408,657-658.
31. Коваль Ярина. Гробарі Шевченка. Влада боїться Пророка й забороняє читати його «революційний» вірш «Розрита могила» // Львівська газета. – 2013. – 14 березня.
32. Спогади І. Геля / Архів Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
33. Патер І. «Черемоша рідні хвилі» (фрагменти споминів зі студентських літ) // Україна: Культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2008. – Вип. 16. – С. 28-29.
34. Зайцев Ю. Д. Український національно-визвольний фронт Зоряна Попадюка (1968– 1973) – репрезентант молодіжного антикомуністичного руху // Вісник Львівської комерційної академії. Серія – гуманітарні науки. Вип. 10. Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея. – Львів, 2001. – С. 557-563.
35. Кравченко Я. Історія монументів Кобзареві // День. – 2013. – 6-7 вересня.
36. Нога О. Михайло Гаврилко і його спадщина // Вісник НТШ. – 2011. – Ч. 46. – С. 44-46.
37. Кач М. Відслонене пам'ятника Т. Шевченка у Винниках // Ілюстрований народний календар товариства Просвіта. 1916. – Львів, 1916. – С. 184-186.
38. Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007. – Т. 3. – С. 414-414.
39. Музейна кімната Тараса Шевченка «Львівська Шевченкіяна» // Громадські музеї Львівщини: Довідник: У 2 т. / Авт.-упоряд.: Л. Перейма, Я. Огоновська, М. Зобків, Г. Івановська; наук. ред.: О. Роман, Л. Перейма, О. Перелигіна; відп. за вип. Б. Чайковський; Львівський історичний музей. – Львів: «Проман», 2007. – Т. 1. – С. 56-59.
40. Луковська О. «Львівська Шевченкіяна» в експозиції кімнати-музею Т. Шевченка Львівського палацу мистецтв / Ольга Луковська // Образотворче мистецтво. – 2010. – № 2-3. – С. 98-99; Кімната-музей Тараса Шевченка. – Режим доступу: <http://www.kobzar-museum.org.ua>.
41. Заповіді Кобзаря. «Шевченкіяна» зі збірки Львівського історичного музею. Календар 2014 / Ідея: Тарас Рудько, фото: Зіновій Підперигора, дизайн: Володимир Кудляк. – Львів, 2013. – 12 с.
43. Коваль Ярина. Гробарі Шевченка. Влада боїться Пророка й забороняє читати його «революційний» вірш «Розрита могила» // Львівська газета. – 2013. – 14 березня.
43. Шевченко Тарас. Кобзар / Тарас Шевченко. – Львів: Каменярь, 2006; Шевченко Тарас. Кобзар / Тарас Шевченко. – Львів: Каменярь, 2011. – 870 с.

44. Хоткевич Гнат. Тарас Шевченко: повість / Гнат Хоткевич [передмова І. Денисюка]. – Львів: Каменяр, 1966. – 279 с.; Т. Г. Шевченко французькою мовою (1847-1967): бібліографічний покажчик / Упоряд. М. Гресько. Львівська державна наукова бібліотека. – Львів, 1967. – 43 с.; Т. Г. Шевченко мовами італійською, іспанською, португальською та есперанто. – Львів, 1968. – 55 с.; Т. Г. Шевченко в німецьких перекладах та критиці (1843–1917): бібліографічний покажчик / Бібліотека іноземної літератури м. Львова; Упор. М. Гресько та ін. – Львів, 1968. – 68 с.; Т. Шевченко і українська національна культура: до 175-річчя від дня народження Т. Шевченка та 115-річчя заснування Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові: матеріали наукового симпозиуму (Львів, 8-9 червня 1989 р.) / Західний науковий центр АН УРСР, Інститут суспільних наук АН УРСР, Львівська організація Спілка письменників України. – Львів: Світ, 1990. – 153 с.; Стельмах Богдан. Тарас: драматична поема-диалогія / Богдан Стельмах. – Львів: Каменяр, 1991. – 205 с.; Завадка Богдан. Серце чистее подай: проблеми релігії у творчості Тараса Шевченка / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ. – Львів, 1993. – 159 с.; Видання «Кобзаря» Тараса Шевченка у фондах Львівської бібліотеки ім. В. Стефаника: Каталог виставки до 180-річчя від дня народження поета / Укладач О. Канчалаба. – Львів, 1994. – 371 с.; Шевченкіана українського зарубіжжя: бібліографічний покажчик. – Львів, 1995. – 40 с.; Гузар Ірина. Україна в орбіті європейської мислі: від Григорія Сковороди до Тараса Шевченка. – Торонто; Львів, 1995. – 174 с.; Єнджієвич Єжи. Українські ночі або Родовід генія: роман. Переклад з польської В. Іванисенька. – Львів, 1997. – 443 с.; Демчук Наталія. Інтер'єр у прозі Т. Шевченка: (мікро поетика опису в системі екстервентного психологічного аналізу) / Наталія Демчук. – Львів: Каменяр, 1999. – 35 с.; Свою Україну любіть ... Львівські художники шляхами Тараса Шевченка / [упор. Р. Наконечний. – Львів: Каменяр, 2000. – Вип. 1. 1997–1999 рр. – 95 с.; Свою Україну любіть ... Львівські художники шляхами Та-

раса Шевченка / [упор. Р. Наконечний. – Львів: Каменяр, 2000. – Вип. 2000–2001 р. – 88 с.; Берко Павло. Філософські погляди Тараса Шевченка. – Львів, 2000. – 29 с.; Огієнко Іван. Перші революційні вірші Тараса Шевченка. – Львів, 2001. – 70 с.; Стельмах Богдан. Тарас: драматична поема – тетрولوجія з епілогом. – Львів, 2002. – 462 с.; Лубківський Р. Боговірний бо правдивий. – Львів, 2002. – 17 с.; Грень Маєпрій. Правовірність релігії Тараса Шевченка. – Львів, 2003. – 63 с.; Виставка портрету Т. Шевченка у творах львівських художників та приватних колекціях. – Львів, 2003. – 113 с.; Нахлік Є. Доля – Los – Судьба: Шевченко і польські і російські романтики. – Львів, 2003. – 568 с.; Тарас Шевченко на Львівщині із скульптурної Шевченкіани / Львівський історичний музей; Упор. М. Зобків. – Львів, 2004. – 63 с.; Круковська В. Вічне слово Кобзаря. – Львів, 2004. – 67 с.; Качурівський Р. Мій Кобзар. – Львів, 2004. – 84 с.; Посвята: літературно-мистецький збірник / [За ред. Р. Лубківського]. – Львів: Світ, 2003. – 567 с., [4]: іл.; Шевченкова дорога в Білорусь: літературно-публіцистичний збірник / [За ред. Р. Лубківського]. – Львів: Світ, 2004. – 270 с.; Франко Іван. Шевченкознавчі студії / [Упор. М. Гнатюк]. – Львів: Світ, 2005. – 471 с.; Горбач Назар. Життя та творчість Тараса Шевченка / Назар Горбач. – Львів: Каменяр, 2005. – 303 с.; Овсійчук В. Мистецька спадщина Тараса Шевченка у контексті європейської художньої культури. – Львів, 2008. – 414 с.; Тарас Шевченко та кобзарство / Ред. Т. Салига. – Львів, 2010. – 190 с.; Буквар Тараса Шевченка. – Львів: Громадський благодійний фонд «Фундація ім. Г. Нудьги». – Львів, 2011. – 36 с.; Митрополит Іларіон. Граматично-стилістичний словник Шевченкової мови. – Львів, 2011. – 216 с.; Горак Роман. Прозвані юродивими: есеї про Т. Шевченка. – Львів, 2011. – 245 с.; Славить Грузія Кобзаря: літературно-публіцистичний збірник / [За ред. Рауля Чілачави]. – Львів: Світ, 2011. – 293 с.; Мозер Міхаель. Тарас Шевченко і сучасна українська мова / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ. – Львів, 2012. – 327 с.

Дмитрий Кадничанский, Николай Литвин, Остап Серета, Феодосий Стеблій, Любомир Хахула

Чествование памяти Тараса Шевченко в Галичине

В статье обобщается галицкая Шевченкиана: анализируется роль и место львовских изданий произведений Тараса Шевченко в подъеме национального сознания западных украинцев, показано историко-мемориальную деятельность по увековечению памяти великого Кобзаря на западных землях Украины в новейшее время.

Ключевые слова: Тарас Шевченко, Галичина, Научное общество имени Шевченко, соборность.

Dmytro Kadnichanskyi, Mykola Lytvyn, Ostap Sereta, Feodosii Steblii, Liubomyr Khakhula

Commemoration of Taras Shevchenko in Galicia

The role of Shevchenko's heritage in Galicia, in particular role and place of the Lviv editions of Shevchenko's works for the growth of the national consciousness of Western Ukrainians, and the scholarly-memorial activities that aimed at the commemoration of Taras Shevchenko in the Western Ukrainian lands in the modern epoch, are analyzed in the article.

Key words: Taras Shevchenko, Galicia, Shevchenko Scientific Society, national unity.